

Republika Srbija
Tužilaštvo za ratne zločine

IZLAGANJE TUŽIOCA ZA RATNE ZLOČINE VLADIMIRA VUKČEVIĆA

Štokholm, 22-23. februar 2005.

SEMINAR O MEĐUDRŽAVNOJ SARADNJI U KRIVIČNOM POSTUPKU PROTIV OSUMNJIČENIH ZA RATNE ZLOČINE IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE, HRVATSKE I SRBIJE I CRNE GORE

**Potrebe međudržavne saradnje vezano za izručivanje i transfer postupaka
između Hrvatske, Srbije , Bosne i Hercegovine - iskustva, izgledi**

Poštovani učesnici, dame i gospodo,

Pozdravljam vas u ime Tužilaštva za ratne zločine i u svoje lično ime .

Zahvaljujem se organizatorima na pozivu za učešće na ovom skupu.

Imajući u vidu teme o kojima ovde raspravljamo, te činjenicu da su učesnici ovog skupa predstavnici pravosuđa i tužilaštva regionalnih država, smatram da je ovakav skup preduslov ostvarenja pune međuregionalne saradnje u postupcima protiv učinilaca krivičnih dela ratnih zločina.

U obraćanju na seminaru održanom na Paliću, 28.-30. novembar 2004. godine, ocenio sam, a to je bio, čini mi se, stav i ostalih učesnika, da je međudržavna saradnja u regionu nužna i neophodna za uspešno procesuiranje ratnih zločina i da je to istovremeno prilika da učesnici ovakvih skupova razmenjuju mišljenja, obavljaju konsultacije o relevantnim pravnim pitanjima i da razmenjuju neposredna iskustva u krivičnom gonjenju učinilaca ratnih zločina, kao i informacije o postojećim materijalnim i procesnim zakonodavnim rešenjima u zemljama regiona.

Kada je reč o suđenjima za ratne zločine počinjenim u ratovima na prostorima bivše Jugoslavije, kod svih relevantnih faktora iskristalisao se stav da postupci započeti pred Haškim tribunalom, za optužena lica sa najvišeg nivoa odgovornosti treba da se

završe pred tribunalom, dok svi ostali procesi za ratne zločine, kao i oni koji budu preneti na nacionalna pravosuđa, po članu 11.bis Pravilnika o postupku i dokazima, treba da se održe i okončaju pred nacionalnim sudovima.

Zajedničkim angažovanjem pravosudnih sistema sve tri zemlje, uz bližu saradnju istražnih organa, kao i uz podršku međunarodne zajednice, može se utvrditi puna materijalna istina i individualna krivična odgovornost, bez obzira na nacionalnu pripadnost učinioca ili žrtve.

Kod izloženog stanja stvari u procesu uspostavljanja pune međuregionalne sradnje, kada se radi o srpskom pravosuđu, kao prethodno pitanje koje se nameće jeste da li postoje uslovi za organizovanje pravičnih suđenja za ratne zločine u Srbiji?

Ako postojeća i buduća suđenja okrivljenima za ratne zločine u Srbiji analiziramo sa aspekta stanja materijalnog i procesnog zakonodavstva iz krivičnih oblasti, kadrovske osposobljenosti srpskog pravosuđa za ovakvu vrstu suđenja, kao i sa aspekta organizacionog, tehničkog i finansijskog pitanja vezanog za održavanje suđenja-može se zaključiti da su ispunjeni preduslovi za nepristrasna i kvalitetna suđenja za ratne zločine u Srbiji.

- stanje materijalnog i procesnog zakonodavstva iz krivičnih oblasti

Do sada smo u više navrata govorili o problemu nedostatka dokaza i potrebom izmene zakonskih propisa koji do skora nisu regulisali pitanje korišćenja dokaza izvedenih pred Međunarodnim krivičnim tribunalom za bivšu Jugoslaviju.

S tim u vezi, istakao bih samo neke novine koje će u dobroj meri pomoći efikasnijem i mnogo izvesnijem vođenju postupaka pred pravosudnim organima Republike Srbije. Donošenjem Zakona o organizaciji i nadležnosti državnih organa u postupku za ratne zločine od decembra 2004. godine u mnogome olakšan postupak dokazivanja uvođenjem važenja prikupljenih i izvednih dokaza od strane istražitelja Haškog Tribunala i pred domaćim sudom. Ako se ovoj činjenici doda i činjenica propisana čl.3. navedenog zakona, da su državni organi Republike Srbije nadležni za vođenje postupka protiv učinilaca krivičnih dela ratnog zločina koja su izvršena na teritoriji bivše SFRJ, bez obzira na državljanstvo učinioca ili žrtve, onda se može zasigurno zaključiti da se u punoj meri pokazalo da je osnivanje Tužilaštva za ratne zločine i Veća za ratne zločine ispravno i celishodno.

Ovim zakonskim izmenama u velikoj meri olakšaće se posao tužilaštva. Dobićemo priliku da u postupcima, i to kako onim koji nam budu preneti po pravilu 11 bis Pravilnika o postupku i dokazima, i onim postupcima koji nam budu preneti od strane tužilaštva u fazi istrage, tako i u postupcima koje samostalno pokrećemo, koristimo dokaze koji su već prikupljeni u skladu sa Statutom i pravilnikom MKT.

Mišljenja sam, da je ovakva zakonska izmena bila neophodna koja će nam pomoći da u najskorije vreme pokrenemo nekoliko slučajeva o kojima, zbog istrage koja je u toku, još uvek ne mogu da govorim.

Drugu izmenu zakonskih propisa koju bih pomenuo, a za koju smatram da je takođe važna, odnosi se na proširenje nadležnosti Tužilaštva, kome je sada data mogućnost da zastupa predmete i u postupku po pravnim lekovima.

Institut zaštite svedoka nije na validan način regulisan u našem pravnom sistemu, niti je u tom pravcu donet Zakon kojim bi se to pitanje regulisalo. Međutim, u kontekstu implementacije našeg pozitivnog zakonodavstva Evropskom, što je i obaveza naše države, pred skupštinom Republike Srbije u toku je usvajanje predloga Zakona o zaštiti svedoka i ostalih učesnika u postupku.

Kao što vam je poznato, do sada je postojao veliki problem sa spremnošću svedoka da učestvuju u postupku ukoliko se on odvija u drugoj državi. Taj problem primećen je kao zajednički za sve zemlje u regionu i kao zajednički svedocima bez obzira na njihovu nacionalnost i mislim da nam u nedostatku stručnih timova za podršku takvim svedocima nedostaje još jedan dodatni napor da bi i taj problem uspešno rešili.

Upravo, ovaj zakon trebao bi da pruži procesne pretpostavke da se učesnicima u postupcima za ratne zločine pruži zakonski uređena zaštita, a njegovim donošenjem uspešnije će se rešavati problem pristupa svedocima.

Doduše, Ovo tužilaštvo je u praksi u više slučajeva uspešno realizovalo zaštitu određenih svedoka. Zaštita se odnosila kako na zaštitu fizičkog integriteta svedoka, tako i na zaštitu njegove porodice i materijalnih dobara. U nedostatku konkretnih zakonskih rešenja u ovoj oblasti Tužilaštvo je ovakvu zaštitu sprovodilo na osnovu određenih propisa ZKP, kao i na osnovu Upustava Ministra UP o zaštiti važnih ličnosti, pri čemu je ovakva zaštita uspešno sprovedena, pre svega, zahvaljujući vanrednim naporima kako Tužilaštva, tako i radnika Policije.

Što se tiče pitanja regionalne saradnje sa zadovoljstvom ističem Memorandum o regionalnoj saradnji, koji je potpisan između predstavnika Republike Hrvatske i Srbije, u Beogradu, na dan 5. februara 2005. godine. Ovaj sporazum je još jedna pređena stepenica na putu ka efikasnijoj saradnji u otkrivanju i definisanju svih okolnosti pod kojima su se zločini na prostoru bivše Jugoslavije desili.

Potpisivanjem ovog sporazuma uređen je proces razmene informacija između tužilaštava ove dve zemlje između ostalog i u vezi sa krivičnim delima ratnih zločina. Ovim sporazumom obavezali smo se da ćemo međusobno razmenjivati obaveštenja, izveštaje, dokumente i informacije koje doprinose istraživanju ratnih

zločina.

Nadam se da će takav sporazum uskoro biti potpisan i sa Republikom Bosnom i Hercegovinom i sa predstavnicima tužilaštva UNMIK-a na Kosovu i Metohiji.

- kadrovska osposobljenost srpskog pravosuđa za ovakvu vrstu suđenja

Srpsko pravosuđe je na veoma odgovornom zadatku. Polemiše se da li je ono sposobno da procesuiraju tako delikatne slučajeve kao što su ratni zločini. Siguran sam da u njemu postoje kadrovski kapaciteti koji se mogu prepoznati upravo u Tužilaštvu za ratne zločine, Specijalnom tužilaštvu za organizovani kriminal, kao i u većima Okružnog suda u Beogradu za ratne zločine i organizovani kriminal, kao i u drugim tužilaštvima i sudovima.

Rad Tužilaštva karakteriše najviši profesionalizam, kreiran selekcijom tužilaca najviših stručnih i moralnih osobina, svi zamenici Tužilaštva za ratne zločine birani su iz redova Javnog tužilaštva Republike Srbije.

- organizaciono-tehnička pitanja vezana za održavanje suđenja

Suđenja za ratne zločine održavaju se u specijalizovanoj zgradi za suđenja visokog rizika u Ustaničkoj ulici u Beogradu. Zgrada površine 6.000 kvm opremljena je najsavremenijom tehnologijom koja je donirana od strane Vlade SAD. U samoj zgradi ugrađeni su najmoderiji sigurnosni sistemi, preko 200 km kablova, kao i sva potrebna procesna pomagala za suđenja. Zgrada raspolaže sa tri sudnice koje su kompatibilne za najdelikatnije procese organizovanog kriminala i ratnih zločina. Pored mogućnosti davanja iskaza video-konferencijom, zgrada raspolaže i modernim medija-centrom koji može da primi 35 novinara. U njenom sastavu nalazi se i pritvorska jedinica Centralnog zatvora.

Zaključna razmatranja

Tužilaštvo za ratne zločine u Beogradu kao i Veće za ratne zločine, osposobljeni su i spremni da predmete koje Haški Tribunal bude preneo u nadležnost po Pravilu 11 bis procesuiraju uz puno poštovanje svih međunarodnih standarda vezanih za materijalno ili pak procesno pravo, dok je domaće pravosuđe, u celini, adekvatno pripremljeno za procesuiranje predmeta ratnih zločina.

O tome svedoče i do sada vođeni postupci, pre svega, o slučajevima «Sjeverin», «Podujevo», te drugim slučajevima u kojima su optužnice stupile na pravnu snagu i koji se moraju okončati pred redovnim sudovima (pre osnivanja Tužilaštva za ratne zločine), ali u kojima ovo tužilaštvo ima aktivnu ulogu koja se ogleda u aktivnom praćenju toka istih i pružanju stručne pomoći tužilaštvima redovne nadležnosti.

Ocenjujući sveukupno do sada vođene slučajeve, može se reći da su principi nezavisnosti i nepristrasnosti ispoštovani. Ovo mišljenje važi i za Vrhovni sud Srbije koji je slučaj «Sjeverin» i «Podujevo» ukinuo i vratio na ponovno suđenje. Naravno, mi iz Tužilaštva za ratne zločine, stajemo na stranu Okružnog tužilaštva u Beogradu smatrajući da obe ove prvostepene presude baš i nisu morale biti ukinute, obzirom da su obeležja krivičnih dela utvrđena i da optuženi kao izvršiocu nisu sporni u svojoj ulozi, ali sudska odluka je da se poštuje i po ovom pitanju nema smisla dalje govoriti. Po našoj oceni navedeni primeri ukazuju da je srpsko pravosuđe, sa manama i vrlinama koje poseduje i kadrovima kojima raspolaže osposobljeno i stručno i profesionalno da vodi ovakve slučajeve. To se pokazalo i u prvom slučaju a reč je o pravosnažno završenom postupku pred Okružnim sudom u Šapcu u 1998 godini, pa sve do slučaja «Ovčara», koji je pred presuđenjem. U ovom poslednjem slučaju, proširujući istragu i optužbu pokazali smo da se izvršiocu ne mogu sakriti ni pobeći, u ovom slučaju pokazana je umešnost vođenja krivičnog postupka od tužioca do sudskog veća. U ovom postupku došla je do izražaja inventivnost i efikasnost korišćenja dokaznih sredstava bez obzira gde su se nalazili.

U prilog ovakvoj tvrdnji svedoči i činjenica da je ocena svih nezavisnih posmatrača i međunarodnih stručnjaka da su suđenja, koja su organizovana pred Beogradskim okružnim sudom, a kasnije i pred Većem za ratne zločine, organizovana i vođena u skladu sa međunarodno prihvaćenim standardima, i standardima koji su propisani odredbama pravilnika o postupku i dokazima MKT, u skladu sa načelima nezavisnosti, pravičnosti, izuzetno profesionalno i revnosno. To samo znači da je svrha vođenja ovih postupaka bila zadovoljenja pravde i puno poštovanje zakona i da se ni u jednom slučaju nije išlo na izigravanje pravde, odnosno izbegavanje krivičnopravne odgovornosti, te da su u najvećoj meri principi našeg i međunarodnog prava – nezavisnost i nepristrasnost u suđenju, kao i pravo na pravično suđenje ispoštovani u najvećoj mogućoj meri.

Međutim, iako je Tužilaštvo i srpsko pravosuđe sa gledišta svih analiziranih aspekata sposobno za procesuiranje u predmetima ratnih zločina, treba imati u vidu činjenicu da su se ratni zločini na ovim prostorima (bivše SFRJ), po pravilu, događali na teritoriji koja sada nije pod jurisdikcijom državnih organa koji vode postupke protiv učinilaca tih zločina, i da se svedoci tih zločina, po pravilu, nalaze i imaju prebivalište van područja države koja zločine istražuje.

Ove činjenice ukazuju na nužnost postojanja regionalne saradnje, koja bi se, pored iznetog, sastojala i u mogućnosti i pravu jedne države da izvodi pojedine istražne radnje na teritoriji druge države u regionu. Na ovaj način, nadležni državni organi u procesuiranju ratnih zločina imali bi slobodan pristup mestu zločina, oštećenim i svedocima s tim u vezi, naročito je važna saradnja država u regionu u pogledu zaštite svedoka i žrtava, kao i saradnja u pogledu razmene dokaznih sredstava putem međunarodnopravne pomoći na regionalnom nivou, kao i saradnja na liniji

domaće pravosuđe – Tribunal u Hagu.

Ova sadnja mora biti direktna saradnja svih stručnih organa koji su nadležni za gonjenje i procesuiranje učinilaca ratnih zločina u svakoj od država u regionu. Šta više mora se stvoriti takva komunikaciona mreža sa policijom, tužilaštvom i sudskim vlatima u Hrvatskoj, BIH, Srbiji i Crnoj gori i Kosovu, kako bi se stvorio efikasan mehanizam za trenutnu razmenu informacija, izjava svedoka i drugih dokaza, kao i zaštitu svedoka. Potpisivanjem memoranduma, takva saradnja uspostavljena je na relaciji Srbije i Hrvatske. Zajedničkim naporom pravosudnih sistema sve tri zemlje, kao i uz podršku međunarodne zajednice, može se utvrditi puna materijalna istina i individualna krivična odgovornost, bez obzira na nacionalnu pripadnost učinioca ili žrtve.

Tužilaštvo za ratne zločine razvija i razvijaće konstruktivnu i interaktivnu saradnju kako sa tužilaštvom Haškog Tribunala tako i sa nadležnim organima Republike Hrvatske, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, Distrikta Brčko, kao i sa nadležnim pravosudnim organima UNMIK-a na Kosovu i Metohiji, profesionalno, sa punim uvažavanjem, u interesu pravičnosti i zadovoljenja pravde.

TUŽILAC ZA RATNE ZLOČINE
Vladimir Vukčević